

Utdanning og kvalifisering

«Virksomhetene må ha arbeidstakere med god, oppdatert og relevant kompetanse for å kunne levere de varer og tjenester som forventes av kunder og brukere. Enkeltindivider må ha tilstrekkelig kompetanse til å kunne fungere godt i arbeids- og samfunnslivet. Det er betydelig usikkerhet om fremtidig behov for ulike typer utdanning, men samtidig liten tvil om behovet for solide ferdigheter, sosial kompetanse og holdninger som gir god evne til å lære.»

(Steinar Holden, leder Kompetansebehovsutvalget KBU)

Nasjonal kompetansepoltisk strategi (NKPS) påpeker at *«Kompetansepoltikken skal bidra til innovasjon, produktivitet og konkurransekraft i arbeidslivet, velferd og fordeling i samfunnet og utvikling og mestring for den enkelte».*

KBU har definert åtte utfordringer for kompetansepoltikken:

1. For mange går ut fra grunnskolen med svake ferdigheter og lav kompetanse.
2. Det er for mange som ikke fullfører videregående opplæring og som ikke oppnår en stabil tilknytning til arbeidslivet.
3. Teknologisk og samfunnsmessig utvikling gjør at kompetanse må utvikles og fornyes.
4. Mange arbeidstakere deltar i for liten grad i opplæringsaktiviteter i arbeidslivet og etter- og videreutdanning.
5. Økende levealder innebærer at flere må bidra mer i arbeidslivet for å finansiere velferdsstaten. Det øker behovet for påfyll av kompetanse for alle arbeidstakere uavhengig av alder.
6. Mobilitet over landegrensene gir usikkerhet om fremtidig tilgang på kompetanse.
7. Det er vedvarende mangler på kvalifisert arbeidskraft innen noen yrker, særlig i helse- og omsorgssektoren, grunnskolelærere, IKT, samt fagarbeidere til bygg og anlegg.
8. Arbeidslivsrelevansen bør bli bedre i mange høyere utdanninger.

Analyser tyder på at det i framtida vil være behov for et bredere sett av kompetanser; evne til å lære, dybdeforståelse og kritisk refleksjon, sosiale og emosjonelle ferdigheter, kommunikasjon og samarbeidsferdigheter, omstillingskompetanse trekkes fram som særlig relevante. Samtidig vil spisskompetanse være viktig, både for å utvikle nye næringer og for å ivareta grunnleggende samfunnsfunksjoner innen blant annet helse, forvaltning og forsvar.

«Innbyggernes utdanningsnivå ligger lavere enn relevante sammenligningskommuner, og for å skape et bærekraftig samfunn som skaper verdier for framtidig velferd er det viktig at innbyggerne er kvalifisert til deltakelse i arbeidslivet. I planarbeidet må en kartlegge virkemidler for å påvirke dagens status i ønsket retning, og ta stilling til bruk av relevante virkemidler.» (Fra vedtatt planprogram, Kommuneplanens Samfunnsdel 2020-2032)

Arbeidslivet endrer seg raskt, og kravene til kompetanse i arbeidslivet øker. SSBs framskrivinger mot 2030 tyder på at etterspørselen etter arbeidskraft med kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning vil synke, mens etterspørselen etter faglært arbeidskraft ligger an til å øke. Både kortsiktige og langsiktige perspektiver underbygger derfor betydningen av økt kompetanse for bedre bruk av arbeidskraftressursene. Bedring av kunnskap og ferdigheter i det brede lag av befolkningen er nødvendig for å øke inntektene både til den enkelte og til landet. Fullført og bestått videregående

opplæring er et viktig grunnlag for videre utdanning eller jobb. I Norge er det et betydelig antall voksne som ikke har gjennomført videregående opplæring.

I Larvik har 23% av befolkningen i aldersgruppen 30-39 år grunnskole som høyeste gjennomførte utdanning og 38 % i den samme aldersgruppen har videregående som høyeste gjennomførte utdanning. (SSB).

Utdanning og kompetanse er viktig både for den enkelte, og for norsk økonomi, og styrker den enkeltes muligheter i arbeids og samfunnslivet. En velkvalifisert arbeidsstyrke sikrer tilbud av arbeidskraft som er kompetent og omstillingsdyktig, og er en viktig forutsetning for et arbeidsliv med høy produktivitet. Å tilrettelegge for at mennesker i alle aldre skal kunne få opplæring eller utdanning er en viktig målsetting. Larviks sentrale plassering i den nye regionen kan være med på å utvikle et bredere utdanningstilbud for voksne i samarbeid med fylkeskommunen og NAV.

Verdiskapning i Norge blir stadig mer kunnskapskrevende. Et viktig mål for alle barn i Norge må være å gjøre det mulig for dem å mestre grunnleggende ferdigheter, ha god faglig kompetanse, et godt læringsmiljø og gjennomføre videregående opplæring.

Visjonen for arbeidet for en god oppvekst i Larvik er: **«Sammen for barn og unge- medvirkning, mestring og mangfold.»**

«Tettere og tidligere på elevens læring og trivsel» er Larvikskolens hovedstrategi for å sikre progresjon i læringsutbytte og trivsel.

Barnas danning og utdanning begynner i barnehagene med språk, begreper og sosial kompetanse. Skolene gir barn grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, regning, digitale ferdigheter og sosialkompetanse. Det legges i oppveksten et grunnlag for samfunnsutvikling og vekst i framtida. Denne verdien må forvaltes til det beste for kommende generasjoner.

- Av bykommunene i Vestfold, har Larvik den lavest utdannende befolkningen.
- Kommunens næringsstruktur er preget av varehandel, hotell og restaurant som den største næringen, deretter følger sekundærnæringene og så helse- og sosialtjenester. Larvik har en høyere andel små bedrifter sammenliknet med de andre, store bykommunene i Vestfold.
- Larvik har i mindre grad enn andre kommuner nytt godt av overgangen fra industri- til servicesamfunn, noe som kommer til uttrykk gjennom et mindre innslag av høykompetansesyrker.
- Det har vært en negativ utvikling i statlige arbeidsplasser samt nedgang også i kommunal sektor.

«Lav utdanning eller manglende videregående skole ser ut til å være den mest gjennomgående demografiske faktoren blant dem som blir uføre i ung alder». (Hvem er de unge uføre – tankesmien skaperkraft mars 2019, s 5). I følge OECD rapporten [Investing in youth](#) fra 2018 er lav utdanning den viktigste risikofaktoren for å være utenfor arbeidslivet.

Ut over Politihøgskolen, finnes det ingen høyere utdanningsmiljøer i Larvik.

Unge drar derfor ut for å studere – og kommer i liten grad tilbake (før de blir pensjonister). Årsaken er dårlige karrieremuligheter for nyutdannede, ref. andel høykompetansesyrker blant Larviks arbeidsplasser og nedgangen i statlige arbeidsplasser, men også en opplevelse om at byen har lite å by på for unge mennesker.

Barnehage, grunnskole og videregående opplæring har behov for å styrkes og prioriteres slik at alle barn og unge fullfører videregående opplæring. Det må satses universelt slik at dette kommer alle barn og unge til gode. Tidlig og samordnet innsats er nødvendig inn mot det enkelte barn og kompetansetiltak i barnehage og skole må samordnes.

Utdanning og kvalifisering må være innrettet slik at man sikrer riktig kompetanse for fremtidens behov for arbeidskraft. Larvik har i mindre grad lyktes med kompetanseutvikling blant eksisterende befolkning, og dette kombinert med nedgang i ufaglærte yrker, fører til en stadig større mismatch mellom kompetansebehov hos bedriftene og kompetansen i befolkningen. Det må legges til rette for livslang læring som kvalifiserer for deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Et kjennetegn på vellykkede tiltak for voksnes læring, er at opplæringen tar utgangspunkt i voksnes livssituasjon og at den tilpasses læringsbehovene og vanlige utfordringer som den voksne opplever i arbeidet eller i privatlivet. Det er behov for fleksible og effektive utdanningsløp for voksne. Det er en ambisjon å øke utdanningsnivået og sikre et kunnskapssamfunn der voksne som har hatt problemer med å få varig tilknytning til arbeidslivet får tilgang til opplæring som gir kompetanse som arbeidslivet har behov for. Her er det viktig med god karriereveiledning og kartlegging av kompetanse samt veiledning om hvilken opplæring man trenger for å kunne få arbeid.

Gjennom kvalitative intervjuer NAV har foretatt blant bedrifter i utvalgte bransjer, kom det også frem at en stor andel av bedriftene vanskelig kan si noe om sitt fremtidig kompetansebehov. Dette gjør det utfordrende å spisse behovsbaserte kompetanseløp inn mot eksisterende bedrifter.

Oppvekstsektoren i Larvik Kommune har høye ambisjoner om å sikre barn og unge best mulig lærings- og mestringvilkår i barnehagen, på skolen i fritiden og i hjemmet.

Mange NAV brukere er positive til kortere yrkesrettede kvalifiseringsløp. Dette gir NAV muligheter til å rette tiltaksbruken inn mot behovsbaserte kvalifiseringsløp i samarbeid med den enkelte bedrift/bransje; både eksisterende virksomheter, men også virksomheter som vurderer å etablere seg i Larvik.

For å forhindre utenforskap må samhandlingen mellom alle aktører som arbeider inn mot barn og unge, være av høy kvalitet. Tidlig innsats og samarbeid på tvers trekkes frem som kritiske suksessfaktorer i kommunens plan for helhetlige oppvekst. Et eksempel på godt tverrfaglig, forebyggende arbeid er NAV sitt samarbeid med ungdomsskolene og Thor Heyerdahl Videregående skole. NAV benytter sin kunnskap om arbeidsmarked og utenforskap til å informere om kloke yrkesvalg, ut fra hvilke bransjer som har behov for arbeidskraft. Ungdomsutvalg, Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier (HOLF), Familiesenter og Bedre tverrfaglig Innsats (BTI) er andre gode tverrfaglige tiltak med fokus på tidlig innsats og forebygging av utenforskap.

Et velfungerende arbeidsliv er en kritisk suksessfaktor for å sikre velferdsstaten og kommunens mulighet for å ivareta samfunnsoppdraget på en god måte. Et tettere samarbeid på tvers; mellom næringsliv, kommune, utdanningsaktører og NAV er nødvendig for å minske gapet mellom næringslivets fremtidige kompetansebehov og befolkningens lave utdanningsnivå.

Kilder:

[Strategidokumentet 2019 – 2022](#)

[Ung data 2017](#)

[Kvalitet i Larvikskolen](#)

[Plan for helhetlig oppvekst 2016-2020](#)

[Hvem er de unge uføre? Oppsummering av eksisterende forskning](#)

[Polarisert samfunn, elite under press – stordataanalyse av nasjonale og globale trender 2018-2023](#)

[Investing in Youth – OECD rapport](#)

[Young adults at risk of early work disability](#)

[Skoleporten.no](#)

